

Mental ombygning af folkeskolen

Undervis eleverne om eftermiddagen, del faglokale med naboskolen, flyt lærernes forberedelse til skolen og sig farvel til hjemklassen. Vi kan udnytte ressourcerne i folkeskolen meget bedre, hvis vi har mod på at tænke nyt og anderledes

KRONIK

At der bliver og skal spares på folkeskoleområdet, er der ikke nogen tvivl om. En statistik fra Danmarks Lærerforening har vist, at fire ud af ti kommuner har planlagt at reducere markant i folkeskolens timetal for at finde besparelser på budgetterne.

Men måske er der andre veje at gå, så vi både kan fastholde vores børns undervisningstimer og samtidig skaffe ressourcefuldhed på trods af store besparelser i den offentlige sektor?

Kunne vi skabe ressourcefuldhed, så der gives nye muligheder for udvikling i en sparetid ved at bruge det, vi har, klogere!

På SIGNAL har vi i en række projekter været optaget af at kigge på "Den mentale ombygning". Vi kan fra projekter dokumentere, at der ofte er mulighed for optimering af de eksisterende fysiske rammer med 20 til 40 procent. Det kan vi gøre ved at udfordre organisationerne på deres adfærd i, hvordan rum bruges i det daglige, frem for at vi kaster os ud i store ombygninger, inden vi har set på den adfærdændring, der kan bringe nye ressourcer for dagen.

FOLKESKOLENS UDFORDRINGER

I forbindelse med vores arbejde med etablering af et "Modelprogram for Folkeskolen" (initieret af Erhvervs- og Byggestyrelsen og Realdania) kan vi se, at langt de fleste kommuner står over for en række ensartede udfordringer:

Små skoler nedlægges, og større skoler skal rumme flere spor. Integration og samarbejde med andre institutioner i nærområdet. Samarbejde mellem skolerne i nærområdet.

Kan lærerne blive på skolen og forberede sig?

Kan eleverne få en anden kvalitet i dagligdagen ved at indføre koncepter fra heldagsskolen?

Kan skolen åbne sig op mod lokalområdet?

Kan vi i kommunerne udvikle en ny tænkning, i forhold til de store udsving i behov for ekstra spor på skolerne, der tilvejebringer fleksibilitet og elasticitet i bygningsmassen i forhold til udsving, man alligevel ikke kan nå at bygge sig ud af, selv om man havde pengene?

DEN TOMME SKOLE ER I DRIFT HELE DØGNET

Vi har i forbindelse med vores analyser dokumenteret, at vi kan

» Vi har i forbindelse med vores analyser dokumenteret, at vi kan få plads til nye funktioner, ekstra undervisningstilbud og flere elever ved at udfordre vanetænkningen for, hvordan rum anvendes i dagligdagen på en skole.

som lærere med plads til flere elever og helt nye undervisningstilbud? Sammenligner vi os med andre lande omkring os, så viser undersøgelser, at heldagsskolen styrker fagligheden – men blot 11 af Danmarks 1.600 folkeskoler er heldagsskoler. Kunne vi forestille os, at andre institutioner bruger skolen på de tidspunkter, hvor den ellers står tom? Det kunne være institutioner, der giver eleverne en bedre sammenhængende hverdag, eller institutioner der giver forældrene en bedre sammenhæng i tilbud, samtidig med at kvadratmetrene udnyttes bedre over dagen? Eller at kvadratmetrene endda deles over dagen, så de samme rum bruges forskelligt afhængig af tid på dagen?

SPARSOMT BRUGTE FAGLOKALER

Faglokalerne er ofte kun i brug 20 procent af tiden og står ellers aflåst og tomme. Kan man udfordre brugen, så beslægtede fag deler faglokaler – og opbevaring af artefakter og redskaber klares ved etablering af depoter i forbindelse med lokalerne? Dette vil frigøre plads til nye undervisningstilbud. Der kan godt finde anden god undervisning sted i et formningslokale, selv om væggene er udsmykket med tegninger eller andre kreative projekter, eleverne er i gang med – smukt udstillet i monterer frem for gemt af vejen! Faglokalerne er jo netop de mest taktile eksempler på, at vi er på

få plads til nye funktioner, ekstra undervisningstilbud og flere elever ved at udfordre vanetænkningen for, hvordan rum anvendes i dagligdagen på en skole.

Skolen er mange steder tom efter klokken 14.00 – men der er drift i bygningen hele døgnet. Kan man udfordre undervisningen til også at finde sted mellem klokken 15.00 og 16.00, så skolen bliver aktiv over hele dagen? Og dermed giver plads til en række nye ekstra læringsfunktioner og nye tilbud til elever såvel

en skole, og det skulle måske eksponeres frem for at blive gemt væk? Eller kan man forestille sig, at skoler i tætte byområder deler faglokaler imellem sig – så man etablerer moderne opgraderede faglokaler som en satellitfunktion på én af eksempelvis tre skoler, der til gengæld er i brug 90 procent af tiden? Og skemaet tilrettelægges, så der er undervisning i faglokalerne over halve dage? Dette vil frigive plads på de to øvrige skoler til flere spor og andre muligheder?

FARVEL TIL HJEMKLASSEN?

Princippet om, at elever har en hjemklasse, som de har personligt ejerskab til, er stadig udgangspunktet for organisering af meget undervisning. Samtidig ser vi, når vi trækker data på en typisk dag for elever, at de maksimalt kun tilbringer to tredjedele af undervisningstiden i hjemklassen. Kan man udfordre ejerskabet til kvadratmetrene – så en række klasser på samme årgang har fælles ejerskab til en gruppe af klasserum – et trygt hjemområde, og der bevæger sig rundt mellem en række forskelligt indrettede rum, der hver især giver adgang til forskellige undervisningstilbud set i forhold til forskellige pædagogiske undervisningsprincipper? Opbevaringsproblemet kan løses, og vi kan dermed give lærerne adgang til diversitet i forhold til pædagogik og rum – noget vi hører de efterspørger. Og vi kan derved skaffe 20 procent ekstra performance på de samme rum. Eleverne fra mellemtrin og opefter har som regel ingen problemer med at skulle være i forskellige rum inden for et hjemområde, når vi spørger dem.

ELEVERNE OG DE SMÅ VANDHULLER

Spørger vi eleverne om deres ønsker, så efterspørger de hygekroge, sofahjørner, projektområder og i det hele taget områder, der giver mulighed for at samles socialt i mindre grupper mellem undervisningstimerne. Små vandhuller, hvor ting kan ske. Kan man forestille sig, at man udnytter nogle af de rum og kvadratmetre, man kan skaffe ved fælles eje, til at skabe nye områder til eleverne? Vi ved jo, at når eleverne er en del af en god social kultur, så trives de bedre i skolen – og det betyder noget for indlæringen.

FORBEREDELSE PÅ SKOLEN

Mange steder ser vi, at lærerne forlader skolen straks efter den

planlagte undervisning er afsluttet – forberedelse er noget, der sker hjemme. Kan man forestille sig, at dele af de ledige kvadratmetre bruges til at give lærerne gode forberedelsespladser på skolen, hvor de i tværfaglige arbejdsmiljøer kunne udvikle nye undervisningstilbud sammen? Kan vi udfordre den "privatpraktiserende lærer" til at blive på skolen og sende et klart signal til eleverne – "ja! Vi tager jer alvorligt" – ved at synliggøre lærernes egen forberedelse og gøre dem tilgængelige for eleverne mellem undervisningstimerne samtidig med, at de får bedre faciliteter til deres faglige samarbejde? Dette er kun nogle få eksempler. Vi har efter sigende verdens dyreste undervisningssystem. Lad os synliggøre og aktivere de uudnyttede ressourcer og leve op til, at det dyreste også er det indholdsmæssig bedste! <

af adm. direktør **GITTE ANDERSEN**,
SIGNAL arkitekter

Kronikken er et rum for debat og vidensdeling. Der er plads til 7.500 enheder inklusiv mellemrum. Teksten sendes sammen med et portræt til redaktør Tom Ekerøth på tek@kl.dk, som også kan kontaktes på telefon 33 70 32 94.